

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَشْكُرَهُ لَوْلَا رَحْمَتُ اللَّهِ عَلَيْنَا لَكُنَّا مِنَ الْخَاسِرِينَ

بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم

بقرآنش برگزیده بارگاه لرینل مشی محققان متخلصین ساجدین

مَطْبَعُ نَازِکِ مَنُومَطِ
 وَاقِعٌ بِکَ

بسم الله الرحمن الرحيم

از فروغی گوش کنای مبتدی
باری خالق رازق و رحمن رحیم
مقتدا و پیشوای دین امام
سجده که مسجد عبادت بندگی
باویه و فوخی سقر جنت بهشت
کنج گوشه معتکف گوشه نشین
تبار اختر چو ششی اختر شناس
فصل موسم رت مرینا شهر ماه

بعد حمد ایزد و نعت نبی
قادر و امید یزدان پسر کریم
مصطفی فخر بشر خیر الانام
پارسا پر پیزگار و متقی
کعبه بیت الله تجانی کنشت
مکه و اتم القری نایب زمین
چرخ گردون آسمان خضر اکابر
آفتاب و شمس سوچ چاند ماه

کیتی دنیا فشا عالم خلق کون
ناجیه سمیت و جهت جانب طرقت
دوست یار و موافق و مشفق غلیل
مهربانی لطف عادت خوش شربت
کینه بدخواهی عداوت دشمنی
مخفی پنهان خفی پوشیده نهان
رنج ندامت شد گرد و چلای مرید
خوب خوش اچھا پسندیده حسن
سیکھ اندرز و نصیحت و عطا پند
چاؤ اریان و تمنا آرزو
قاعده دستور آئین رسم ریت
پادشاهی سلطنت و رنگ تخت
زید و صفر پیلا کیسہ زعفران
برک پتا پھول گل غنچه کلی
باب دروازہ خانہ بیت کھر
وشت جنگل خراب ویران خراب

یاری تائید و مدد امداد عون
لوح و لوحی در گھر پیپی صدف
کوچ رحلت رابستا جاوہ سبیل
سنگ پھر کار آثر نیا نیت خشت
بیمری دشمن بد سگال مدعی
آتشکارا ظاہر و پیدای عیان
کینہ پوشیدہ نیا حادث جدید
پیر بوڑھا شیخ بوڑھیا پیر زن
نفع دینے والا نافع سودمند
خوبصورت خوش لقا و خو برو
جند لشکر فوج نصرت فتح جیت
پوالا پین زیم کرا صعب سخت
باغ و وضع گلستان و بوستان
کھانی خندق کوچه و برزن کلی
ہجڑا ہیز و محنت فعل نہ
سونا خشت خفتہ سوانہ خواب

عهد پیمان حلف سو کنید و قسم
 حی زنده گوید یا ناطق بولتا
 اشرف و اکرم گرامی ترا جل
 وقت هنگام و زمان ساعت گهری
 آفتاب بولتا و بولتا بول
 عین چشمین منبع کشتی ناو فلک
 تال کویلاب و غدیر آبگیر
 بند قه کویلی میان مهره غلیل
 بر چرخ شروین کار و سنگین چهری
 بلج غله کھیت مرغ کشت برز
 جھاڑ افشان غله افشان چو جھاچ
 ایچی پیغامبر قاصد رسول
 سهل سان مشکل و دشوار ادق
 آنکه چشم و عین پتلی مرومک
 دانت دندان و پنجه لب و پنجه دم
 دل ضمیر و قلب جان و روح و روان

میطاشیرین بلخ کز دوازده شهر سم
 خور و چو بیا که کلان و میه بڑا
 زهره بولی فلک کیوان رحل
 ارمنغان تحفه نمونه باغی
 بحر دریای پانی و لو و دول
 بستی آبادی و عمران شهر ملک
 دشنه و سا طور خنجر سهم تیر
 بازی و بازیچه لهو و لعب کھیل
 رونا نالیدن بکا خنده نسی
 دهر تی غیر اوزمین وارض مرز
 پیکری و ستار افسر و اکلیل تلج
 بھول نسیان فراموشی و بھول
 و مع اشک آفسو پینا خوی عرف
 با تھ پشانی جبین مرغان پاک
 گال رخ عارض رخ و رخ و رخ
 مغز بھچا ناک بینی گوش کان

حاجب بر و برون گلا حلقوم نای
دوش کندی شانه شی قبضه
روده استری راس بر تلی طحال
گروه کلیه ز خره نامی گلو
ساق پندلی کنی اینج لکمه دست
کف بتیلی پو پچا ساعد سره نای
منزگو و اعظم بڑی استخوان
چوئی موسی بافته مرغوله جعد
منزخه خیشوم منتجنا شحمه لو
روک بیماری و علت مرگ موت
سلفه دیوانی بن همشیره اخت
ابان مادر و والده عمه پچی
خازنه سالی سکا بجائی شقیق
خال نامون باب و والد قبله گاه
یزینه بنونی برادر بجائی اخ
اسپ مرکب گهوڑا گهوڑی ملان

سینه چاقی پسلی پهلوان پای
کعب تختا پیر و عانه میچ پشیت
باس لحم و گوشت جلد و پوست کمال
ریش و ارجی موچه سبت بال مو
بالا او پر فوق سچے تحت پست
یتلی رو غنجر جولا به جامه باف
سبت باند ها جیل سی ریمان
زیر نیت تیرا ولی نیک سعد
دیکه بنگر بیچر بشین جابرو
زوجه جورو المیه ایناع سوت
خوش و اما و ابنه بی بی نیت نحت
عمم چا همشیره زادی بها نچی
سبس خوشید امن خوشا تھی فریق
دوستی الفت و فاداری نپاه
ارضه و یکب و یوچه نڈی ملخ
لو مڑی رو باه مرغی ماکیان

ریجہ خرمی دوب سور خنیر خوک
 زانغ کوانسہ کر گیس خا و چیل
 بوز نہ بندر کپی کیڈر شغال
 موشکب پران گلہری باکھ شہ
 یکپ پو چون پیش طاوس
 بچنس گاو میش اولانغ و خرگدا
 بکری بز مکرپی کلانش و عنکبوت
 موش چو گرہ بلی کتابک
 قوچ ینڈا بھینسا جاموش لوبوم
 ارنب و خرگوش سب بھیمیش
 یوز پیتا خجرا ستریل گاو
 اونٹ اشترسان ناقہ اوٹنی
 حربا گرگٹ سام ابرص چھکلی
 گرم شب فروز جگنو آشک
 دیک مرغ خانگی مرغ خروں
 وزہ و توتا سوا کیوتوبیا

بوز بھوڑا چڑیا کجشک و چنوک
 چینی نعل و مور ماتھی فیل پیل
 عجل بچھڑا بچھڑا ہو غزال
 مینا شارک پودنہ سلوی بھر
 نیولا راسو چھو بندر موشکور
 مارحہ سانپ تعببان اردو با
 کیڈر آخر چنگ ماری مچلی حوت
 نبض ناٹھی لمس چو ناعرق
 جزیری کنجوسی تخت شوم سوم
 کاٹنا لزع گزیدن ڈنک میش
 چلمہ سارا نصف اودھار بچاو
 روٹی پنہ قطن محلاج اوٹنی
 جاپہ کپڑا ثوب معجز اوٹنی
 کوڑا چاک مقررہ آنکس کجک
 شرم آرم و حیا و لہن عروس
 مزہ میت نیم کشتہ ادھوا

چھید ثقبہ رخنے روزن کیل میخ
بات گفتار و سخن باسخ جواب
مطعم و طعمہ خورشش کھانا طعم
لایہ چھتا انکین شہد و غسل
آتشیانہ گھونسل طائر پرند
سلسلہ زنجیر بیڑی بند یا
کاوش کش قصاب چرواہا شبان
بنیا بدال و نٹ والا ساریان
ہاتھی ولافیلیان خرطوم سونڈ
کفشگرا سکاٹ موچی کفش دوز
چور سارق دزد و شجنہ کو تو بال
گول حق سادہ لوح و بیوقوف
لکڑی رنگ و فریب و کید رپو
بے شراب و خمر مال گوزہ ہنیاب
بحال پیکان و سنان تلوار تیغ
بام کوٹھا سقف چھت تالار پارہ

پنهانی شاخ و فرع جزمین اصل بیخ
 سوزنیش هرگز کی غضب غصه عتاب
 گنونه جرمه چلو غرقه پیا له جام
 بانسری مزارست نه چایه غزل
 معجب مغرور خود بین خود پسند
 زنگنه گنگنه و چرس گننه در
 گوین کن حصار مالی باغبان
 باغی نافرمان تیائی پاسبان
 دهنود ناجستن تفحص جوئی دهنود
 دوپهر نصف النهار و نیمروز
 کوفچان پنجره مصیده دام حال
 پود بانا تار تانا پشم صوف
 منتبراقیون جن پری عفریت پو
 علاج مامی دانت قرن و شاخ سینگ
 برق بجلی ابر بدلی غیمه
 کوس نقاره و هم شیر باره

لکه قیاسی و حکما از روی قیاس و سبب و غیره حاصل آنکه کلماتی که در اینجاست بر آنرا

را بڈ بیوہ چرخہ رہے دو کیدان
جاڑا سر ماگر تا بستان صیف
آبل مید و توقع چشمداشت
و جنیا نذا آسے والا آر دگر
بوفروش عطار گندھی سسک شک
روزہ رکھنے والا صائم روزہ صوم
بیس بہت بسیار افزون و کشم
دیوان شالی چننا ازین جرت جوا
بائی خرو دل حلیہ متحی ارمایش
و ہنیا کشنیز ابلی نجیہ ملع لون
ساگ سبزی ویرہ گلڑھی حیا
ریب شک ظن و گمان پوچھین
سوہنی جاربوب جھاڑو مکھنہ
قصہ اسطورہ کہانی داستان
تالین غالیچہ چٹائی بوری یا
مسک مکھن چربی چکنائی و سم

سود فقع و فائدہ ٹوٹا زبان
تشنہ پیاسا پائنا مہان صیف
نامہ خط خامہ قلم لکھا نکات
لہکا کوونک طفل بیٹا بن سپر
کیلا تر مبلول یا بس سوکھا خشک
فطر روزہ کھولنا دن روزہ یوم
آب لاگو کرو گندھک سال قیر
غیث باران منیچہ رشاشہ طل بہا
و صوبی گافرنائی گرامو تراش
ناکس و معکوس او بندھاسہ نگون
پالک اسفاناخ سبزہ مرغزار
رکھنا بھاوون مانیت ارا مین
کربنی گلپالہ ہتوڑا مطرقہ
زور قوت تاب نیرو بل توان
خوشو بھرتی مسئلے مشحون بھرا
آگ آتش نار آؤر بت ہنم

حاشیہ: قادر نامہ فرعی میں لکھی گئی چیزیں ان کے معنی و احوال کے ساتھ لکھی گئی ہیں۔

سمن و غن گھی وہی جرات ست
 گبنار پور حله پیرایہ لباس
 پجاتی پستان سینہ بند کیا سمج
 اسی آئینہ آرایش سنگھار
 گاؤن قرعہ موضع قصہ وہ کلات
 الکنی و شنگ آونک و شریط
 چھینک عطسہ ریش مینی مخاط
 بجلی ہلک بکے استفراغ قے
 مرتفع عالی بلند اوچار فیج
 پچھین اقبال و دولت امن حسن
 پڑہ بخوان دفتر جریدہ لکھ نویس
 گشتی دالہ کینہ وین رزول
 ہر لیلیہ جوز ہندی ناریل
 مچ فلفل ہر و ہدیہی روچوب
 پنکھا مروح باد بزن بادکش
 کوٹھی کند و آس چالی سیا

سچا صادق رستگو سچ صدق ست
 چوب لکڑی ہیمہ ایندھن کلاہ گھاس
 قلبہ پل کیاری خیابان تخم بیج
 فص نگیں چھلا کچہ کنگن سوا
 سہ ثلاثہ تین سبجہ ہفت سات
 گھیرا حلقہ گھیرے والا محیط
 دسترس مقدور سرمایہ بساط
 چربی شحم و پچہ پٹھا عصبہ بے
 دو دجانی کوکے ہشیور وضع
 چشک واپا اشارہ دیدہ نین
 چکسہ پڑا صرہ پھلی کیسہ کیس
 گنگ گونگا اخروس و اکلم کلیل
 پیر شجرہ دار شجرہ بات پھل
 اوکھلی مہاسن ہاؤن کوٹ کوپ
 ذائقہ لذت مزہ چکھ تو بخش
 چچہ قاشق بلعہ تانہ قوا

توت فرصاد آم انہ کیلا موز
بول قیمت نرغ بجا و وزن بول
لوا آہن تانبہ مس از زیر رانگ
رنگی ز صباغ لون رنگ فام
جنا زاون دانی دایہ قابلہ
تیس ڈیسم و ہر این خوف پاک
ست فادر روگی بیمار و سقیم
چار ہنا خواہش شیت نختن
جانار فتن جمع ہونا اجتماع
رہنا مانیدن غارتیدن بوٹنا
دینا داون بونا کشتن کاشتن
برضا افزون گھانا کاسیدن
یافتن پانا بلیدن چھوڑنا
گرنہ امتادن شمیدن سو گھنا
کوڑنا جستن بنانا سانختن
دوختن سینا کشادن کھولنا

بہ سفر جل بہر بنق اخروٹ جوز
زقہ چو کا پوٹا جانر چوچ نول
ساز با جانرہ و او از بانگ
شرق پورب غرب کچھم اسم نام
شخ و آنخ سا چھالہ آبلہ
قوا گھر اٹک گھانا غار و منگاک
خون لہو پی جہرہ سپ ریم
حر گرمی سوزش و حرقت جلن
بازر کھنا منع کردن امتناع
بھڑنا اگندن رہیدن چھوٹنا
کھانا خوردن پائنا انپاشتن
چوہنا بوسیدن اوٹھنا خاستن
پینا نوشیدن شکستن توڑنا
آیدن آنا غنودن او گھنا
ڈالنا انگلیدن واندن تختن
کھنا گفتن قول سختن تولنا

باند بنام بستن چکنا تا رفتن
 ورنه تا رسیدن سر شستن گوند ضنا
 بنیسا خندیدن بر شستن بختونا
 لونک لغوزه جلا جل جها نجر صبح
 نان نر نهار و بی نجر نان
 کوبلا انکشت انگبشی مجره
 چلنی غرابال آردا بستو پست
 ابرنا جنگیدن لانی حرب جنگ
 بنکران کهرچن فلیه یوسی لها
 باکدور افشار وچی پاره دم
 وکیا چو لها اچاغ و دیکدان
 خاک مٹی را که خاکستر باد
 جو دیشش فضل انعام و عطا
 سایه رونی ریش امر و زین نسا

کبودنا کنیدن حفر و کاشتن
 جھولی زنبیل خلکند و جهننا
 بھاژ گلشن مشو می بریان بھونا
 خال تل آژنگ جھری چین شکنج
 جوز بویه جابهیل تنبول پان
 چمبا آتکیر سنی انبره
 نوزده اوپس شرون بست
 آشتی صلح و مدارا عازنگ
 گوشواره جھومکا یاره کڑا
 خجکده میخانه بھٹی مٹکا نجم
 دیک مر جل و رخ و صوان و دوون
 دادگر عادل نیا و عدل و داد
 موبت داد و دیش جلد و سخا
 آینه مرآت و کھلاوت ریا

و آسمان پیوسته همواره مدام
 خاتمه انجام پایان تم تمام

ازین قطعہ بعمل صنعت خوشیج نام و تخلص لفت معنی حافظ غلام احمد فروغی ملی آمد

<p>اوپٹ سارور اسرار کتام پوربات ہا ظل سایہ نظار اندین ام تابع سانب ہا لین مینیل وسمہ ساح بادہ گرم جا موت حنف فتح نصرت بھیداز و خواریا حول سال لوح تخمی را و باذن است دور بعد و رو و مدبی اب لیل خط تار رگ علت کو قمر و راہ رستا عقد ہا غم ابرو میغ باول و چچا ناچار از حروف اولین مصرعہ نام ہا برآر</p>	<p>حیر و ابرج نفع و ران فخذ و نار انار فیض بخش ضیف مہمان جنگ پ گنج گنار غار خرو راغ جنگل ریش گجا و شیر باگہ اوگنا بنت کاہ بن و شاق شکل قاسم خلایک آدمی نرس فیسان بن تاک بینی کان گوش طغیان کاخ قصر و رب شک و بغض ہر فوج لشکر پ جوت کلس ناسک لہ و ل شکوفہ لوزبانہ ریش و ارمی شیر و دود یار و راسی عقل و با طاقیات حرف</p>
---	--

خاتمۃ الطبع قادر مطلق کا شکر ہے کہ اندون یہ رسالہ مقبول اعلیٰ و ادانی سمجھے
 قادر نامہ فروغی مصنفہ ادیب لیب منشی حافظ غلام احمد قادر فروغی مدرسہ فقہ اسلامی کراچی
 بہوپال حسب جازت حضرت مصنفہ ام طلحہ بفرانکش خباب منشی محمد افضل صاحب رسا
 بعد اخذ حق تالیف و تکمیل ضابطہ ترصیف مطبع نامی لکھنؤ میں باہتمام ولی اللہ
 منیر کے ماہ جولائی ۱۹۱۵ء عیسوی مطابق ماہ ذیقعدہ ۱۳۳۵ھ چھپکر شائع ہوا

5914233
NO. { 6 3 226 ACC. NO. 23300
No. قاتر نام فروغی

MAULANA AZAD LIBRARY
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES :-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Rs. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 50 paise per volume per day for general books kept over-due.

